



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XI. De biblis vesicula

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

altera est cibi coctio atque in sanguinem mutatio. Hoc verò magnum, crassum & amplum organum postulat. In quo totum alimentum suscipitur illudque præcalidum, ut magis coqueret. Quod cum ventri propinquum esse oporteret; consequens fuit, ut majori calore addito illius quoque operationem vehementiorem faceret.

Vena Porta.

Debuit etiam caua quidem illius parti adesse Porta, quæ alimentum adduceret mutandum in sanguinem. (Græci πύλα, appellarunt: lacteam venam Arabes, non quòd candida sit, sed quòd cremorem lacti persimilem alliciat & ad iecur velut māmam trahat.) In toto autem viscere plurimas ubique abundare venulas, quæ genitū sanguinem susciperent & redderēt. Ac demum per illud medium magnam produci Cauam, quæ susceptum à minoribus sanguinem per totū corpus distribueret. Quæ omnia primam ipsum esse crassioris sanguinis officinam testantur. Nec non adfunt arteriæ cauam regionem ad Portam subeuntes ab aorta diffusæ.

Quantitas.

In homine perquam magnum est, quòd calidissimum animal sit plurimòque indigeat sanguine. Maximum in gulosis & helluonibus. Causam fortasse dixeris esse, quòd ad fouedum ventriculū maiori egeant calore. At idèd potius voraces esse videntur, quòd multo visceris magni calore multum cibi & citò absumant. Magnum item in timidis; fortasse ut maiori calore minueretur timor.

Lobi.

In quibusdam animalibus vnicum est & continuum totum; ut ferè in homine & boue. In alijs, ut in Cane & fuis, in plures partes, quas *lobos*, vocant, dissectum, ut cōmodius ambiat vetriculū: & in plerisq. quatuor & quinque numerantur, interdum etiam sex. Quare si in libro de ossiū natura plures lobos cōmemorauit Hippocrates, de bestijs potius, in quibus illi magis distincti cernuntur, quam de homine credi potest eum fuisse loquutum. Præterquam quod multa in eodem libro dissectioni minis cōsentanea cōtinentur: verenturque viri docti, nē subdititijs sit neq. Hippocratis proprius liber. Cur autem non omnibus sit idem loborum numerus; ea extat apud Galenum ratio in 4. de vsu partium lib. cap. 8. quòd neque figura neq. magnitudo ventriculi eadem omnibus est.

Substantia.

Substantiam habet planè spōgiosam, mediocriter mollè, rubram & sanguineam. Immodè nil aliud, quam crassior sanguis cōtensis affusus vasis & cōcretus ac nimio quasi ardore tollus, videtur esse. Propterea *παρρηχουα*, & affusio nominatur. Paulò tamen durior in gibbo est.

Tunica.

Tenuissima tegitur totū tunica à superiori peritonei parte illa deducta, qua id transuerso septo subiectum est.

Nervi.

In quam à sexto cerebri parti porrigitur neruuli, quorum aliqui in iecoris quoq. substantiam penetrant nē viscus omnino sit sensus expertus. Ita vnicuersum iecur se habet.

Quomodo autem in eo gignatur sanguis atq. ab illo minus boni humores secerantur; in libro de humoribus declaratum est. In quo etiam reperies causam, cur nullus in iecore, ut in corde & cerebro, cōtinetur sinus: curq. angustissimæ quidem, sed tenuissima cōstantes tunica, sint eæ venæ, quæ per iecoris corpus disperguntur. Hæc enim omnia propter facta sunt melius & accuratius coqueretur sanguis. Cuius coctionis excrementa purgantur vesicula, liene, renibus. Idèd de bilis vesicula, quæ eidem huic membro adiuncta est, deque illius meatu primū dicam.

culæ, quæ eidem huic membro adiuncta est, deque illius meatu primū dicam.

DE BILIS VESICULA.

CAPVT XI.

Utritionis instrumenta, quæ ad coquendum in vtre cibum posita sunt, perfectius hæctenus sum. Nunc de ijs, quæ secerendis excrementis parata fuere, dicere oportet. Quoniā enim in omni coctione excrementum aliquod à meliori substātia separatur; tum crassioribus fecibus, quæ in prima vetriculi coctione seceruntur, excipiendis intestina crassiora præparauit natura: tum verò triplici excipiendo succo; bilioso vno, leui & tenui; alteri melancholico; crasso & limoso; tertio aqueo ferofouè: qui ex altera iecoris perfectiori mutatione separantur, tria adiunxit vasa, vesiculam quandam affabrè factam, lienem, & renes cum subiecta ipsis vesica.

Coctio excrementa.

Vesicula, quam *υεσικυλη* Galenus ac veteres nominarūt, in dextra cauaq. iecoris parte ac ferè in maiori lobo in animalibus illis, qui scissum in lobos iecur habent, ita condita est, ut superius illius orificium iecori non procul à vena Porta innascatur, reliquum extrā visceris corpus pendeat; rotunda tota, sed oblonga forma.

Vesicula sua.

Exteriohem hæc partem, quæ maiori propugnaculo indigebat, peritonæi tunica ex iecoris tunica deducta integrit. Sed præter eam alia cōstat tota sibi propria omni fibrarū genere intertexta; rectis bilē trahentibus, obliquis retinentibus, transuersis expellētibus. Trahit ex eo loco, vbi vena Porta subit iecur, hoc interim noxiū pellente humorem: retinet in seipsa: expellit per alium quendam meatū, qui ad duodenum intestinum nō procul à ieiuni principio ducitur, ut noxius humor cū excrementis cæteris egeratur, & interim chyli coctio iuuetur, & quæ adhibito stimulo irritetur intestina, tum ad coctum succum pellendū, tūm ad egerendas feces, & ipsa quoq. ab aquoso humore detergantur, hæc è que subflauo colore tingantur.

Substantia.

Nam meatus ille, in quē vesicula: ceruix desinit, eo deductus, vnde Porta prodit, in duos ramos diuiditur: Alter sursum in iecur erigitur, multique modis dispergitur: atq. hic bilim ad vesiculā trahit. Quem Galenus in 4. de vsu partiu c. 13. optime obseruauit, propterea inter venas Portæ alimentū ad iecur adducentes; & eas, quæ sanguinem cōfectum ad Cauam cōportant, fuisse positum, ut purgatum sanguinē vena Caua susciperet. Alter deorsum ductus expulsionis instrumentū existit. Ac nē quid in meatū vnquam regurgitet, tum tortuosus in intestinū ingressus prohibet, tum duræ cauent mēbranulæ, quæ ad orificij latera pēdent atq. illud optime claudūt. Per multi hunc bilis expulsorem meatū ad fundum item vetriculi scribere duci: & illius meminit Galenus in 2. lib. de tēperamentis, & in arte parua, eūque semel obseruauit Vesalius. Sed nec ego ita esse reperio, aut si in quopiam reperiat eiusmodi meatus quipiam, vitiosa est constitutio. Bilem enim is euomet. Minutque sapienter institutum videretur, ut excrementum ad vetriculum mitteretur, qui ciborum duntaxat & alimentorum est locus. Atque ut illi mēbro, quod anxie custodire ac retinere alimentata suscepta debet, quousque optime cocta sint, stimulus

Vena.

Purgatio.

stimulus bilis adderetur, qui retentricem virtutem enervaret atque ad immaturam deiectionem acriter stimulet & verò etiam compelleret. Itaque iure optimo Galenus cum vitem ventri cerneret fortasse bilem videri posse ad pituitosos humores lateribus eius adhaerentes detergendos; strenuè laboravit in cap. 4. libri. 5. de vfu partium; vt ostenderet eò tamen bilim adducendam non fuisse; quòd maiora multò sequutura essent incommoda, dolor vehemens & mordicatio ventris, nausea, vomitus; si in superiore: aut immatura incocti cibi transmissio, si in inferiorem ventris regionem incidisset. Vtrius autem modo propria ventris actio, quæ coctio est, impediretur.

Apertissimè autem ad intestina deducitur, quæ non ad retinendum, sed ad transmittendum coctum iam cibum posita sunt. Vt nimirum citius transmitteretur id, quo exinanitis partibus ac toti animalis vitæ subueniendum est. Ideò ad duodeni terminum, qui intestinorum ferè principium & vt in primo de sanitate tuenda cap. 12. Galenus loquitur, prima tenuis intestini pars est, dicitur: vt & citius optatù illius vsum consequatur natura; præsertim cum in anfractus statim & orbes, qui minùs expeditam transmissionem faciunt, conuoluantur intestina. Et longius discedat à ventriculo, ne proximè fortasse bilis tenuitate & incidendi facultate laxaretur pylorus aut ad retinendum certè imbecillior fieret.

Denique præter hos meatus habet hæc vesicula duas à Porta venulas, quibus nutritur: nec non arteriolâ, quia natius fouetur calor: & neruum, quo sensu participat. Quæ verò animalia & interdum homines scripsit Aristoteles in 4. de partibus cap. 2. & confirmavit Plinius in 11. libro. ca. 37. vesicula hæc carere, credendum est habere meatum rectâ à iecore ad intestina protensum, quo bilem statim egerant: neque in vnùm locum colligere, sicut animalia cætera, quæ humore hoc cum magis abundant, si totum simul effudissent, intestinis nimirum totique naturæ incommodassent, velociori, quàm par esset, facta cibi transmissioe, acriorque intestinorum incisione ac detersione.

DE LIENE.

CAPVT XII.



Lenem frustra in animalibus extitisse; non puduit Erasistratum affirmare, à Galeno hanc ob causam iure optimo reprehensum in cap. 15. lib. 4. de vfu partium, & cap. 7. lib. de atra bile. Quis enim à natura temere nihil agente, immò partes omnes vel minimas ad plurimos atque admirabilissimos vsus optimè disponente, tantum viscus frustra factum, & ad sinistram ventriculi sedem, secundum inferiora tamen magis & posteriora, locatum, costis spurijis optimè septum, ventri & omento connexum, atque inutiles pondere corpora nostra graua fuisse credat? Aut quæ sit ratio, cur liene minùs benè & secundum naturam affecto vitiosèque suo munere fungente, non cicatricum modò, vt in problemate, sect. 9. dispu-

at Aristoteles; sed vniuersi corporis color vitetur euadâtque nigrior? Cur ipsemet, in calidè præfertim & siccè temperationis animalibus, vel iecore nigrior semper est? Cur acerbù quidpiâ & à iecore prorsus alienù sapit, si gustetur? Vt in quibusdam animalibus, eisi eorum carnes non insuauiter edantur, vorari tamen non possit. Sanè his argumentis adducti veteres philosophi ac medici à liene iecur purgari pronuntiarunt; dum quidquid in sanguine melancholicum est, crassum, limosum, & fæculentum, ad se trahit; pellente item iecore; vt etiam de vesicula dictum est.

Idcirco enim rarum admodum & laxum corpus est, spongiæ cuiusdam instar; vt crassum succum facile trahat & suscipiat. Idcirco non artérias modo permultas calido abundantes spiritu, ac sima parte, qua ventriculo incumbit, susceptas moxque per totum disseminatas habet. Tum vt succi crassitudinem alterare, conficere, & ita mutare queat, vt ex meliore illius magisque benigna parte nutriatur. Tum verò vt rara semper & ad crassum humorem excipiendum idonea visceris substantia conseruetur: vt & pulmonum ad ærem suscipiendum. Est tamen lien pulmonibus crassior. Quoniam hi tenuiori, flauo, & spiritoso sanguine sustentantur; & celerem ac perennem motum habere copiosumque ærem suscipere ac reddere debuerunt. Rarior autem iecore: quia tum crassior, & nigriorem sanguinem ac succum admittit: tum eo ab arterijs, quæ illic sunt, elaborato pascitur: cum iecur benigno quidem, sed crassiore vescatur sanguine rubro.

Verùm habet etiam complures venas cum iecore copulatas: quas, si ad comportandum solum nutrimentum illi visceri necessarium, non item ad superfluum & noxium succum fecernendum pertinere debuissent, minimè opus erat esse tam multas tamque amplas. Tum verò peculiaris apparet venalis meatus ad superius ventriculi orificium: quem non aliam ob causam adiunctum dixeris, quàm propter illius succi secretionem.

Per eum enim in ventriculû eructat lien melancholicum succû, qui ex ipsius nutritione, meliore attracta humoris parte, super est. Ique ventriculo primùm ad ciborum appetentiam & susceptorum amplexum ac retentionem confert: deindè per intestina cum cæteris excrementis egeritur. Hic est primus & præcipuus lienis vsus. Propter quem fortasse ab hoc membro pendere risum credidit vulgus. Scitum enim est illud;

Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Quia dum fæculentum ac tetrum fecernit sanguinem, reliquum purum, agilem, & quòdammodo hilariorem facit. Et propterea iecori propinquum lienem natura fecit, vt humoris terri purgatione purum & quasi nitidum speculum redderet ad imagines exprimentendas atque ad amandum accommodatum.

Alter vsus est ad fouendam sinistram & inferiorem ventriculi sedem, eiusque coctionem calore iuandam, sicut dextra & superior tota iuuatur iecore. Quòd in 3. de partibus cap. 7. fateatur Philosophus, tamen tum viscera omnia, tum lienem venarum præcipuè gratia fuisse facta voluerit: vt eas, inquam, sustinerent & velut anchora & clauis stabiliarent ad corpus partesque per quas ducuntur.

Tertius, quem eodem quoque loco significauit

K iij

Substantia

Vasa

Purgatio

Vsu alij

Tertius

*Animalia
sile carentia*

Vsu